

7. De inflatie in Nederland en de Europese Unie

De afgelopen jaren steeg het prijspeil in Nederland sneller dan het Europese gemiddelde. In de loop van 1999 is het inflatieverschil echter kleiner geworden, zodat begin 2000 de Nederlandse inflatie lager is dan die in de EU-landen. De Nederlandse inflatie blijft bij vrijwel alle artikelgroepen achter bij de Europese. Bij enkele producten spelen specifieke factoren een rol, zoals de afschaffing van de omroepbijdrage in januari 2000, de vermindering van de huurstijging en de hoge aardappel- en groenteprijzen eind 1998. Verder werken de hogere olieprijsen in Nederland met een vertraging door in de consumentenprijzen voor aardgas.

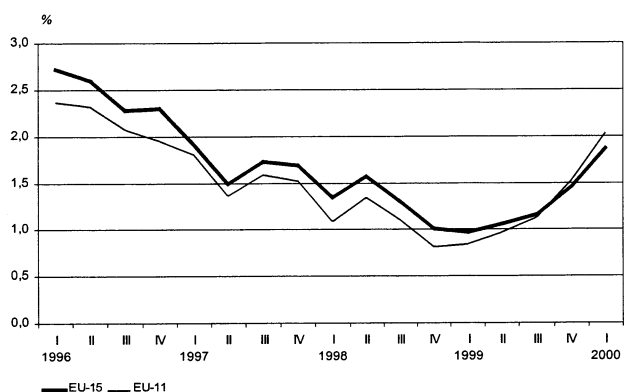
Europese inflatie in 1999 opgelopen

De inflatie in de Europese Unie vertoont sinds begin 1999 een stijgende lijn. Deze inflatie wordt afgemeten aan de geharmoniseerde consumentenprijsindex (HICP), waarover vanaf 1996 cijfers beschikbaar zijn. Nadat de inflatie vanaf begin 1996 gedaald is, loopt de inflatie vanaf het eerste kwartaal van 1999 steeds sneller op.

In het eerste kwartaal van 1996 bedroeg de inflatie voor de vijftien EU-landen gemiddeld 2,7%. Vrijwel zonder onderbreking daalde de inflatie tot 1,0% in het laatste kwartaal van 1998 en het eerste kwartaal van 1999. Daarna kwam een omslag. Inmiddels is de inflatie in de EU gestegen naar 1,9% in het eerste kwartaal van 2000.

In de elf landen van de Eurozone is de omslag nog iets sterker. De inflatie lag steeds 0,1 tot 0,2 procent lager dan in de EU-15 en bereikte een laagste punt van 0,8 procent. Echter in het eerste kwartaal van 2000 komt de inflatie in de Eurozone met 2,0 procent voor het eerst boven het EU-15 cijfer uit.

5. Inflatie in Europa

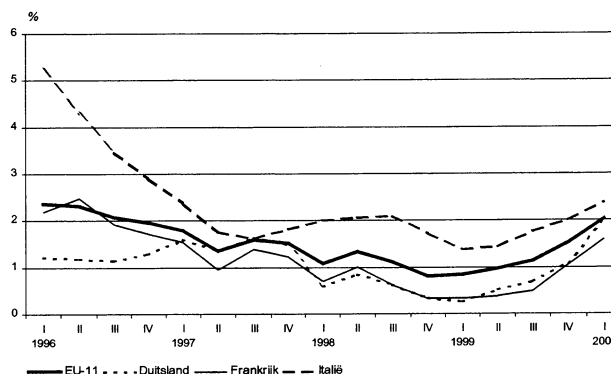
Grotere samenhang in inflatiepatronen

In de meeste Europese landen is het verloop van de inflatie overeenkomstig het geschetste gemiddelde patroon: vanaf 1996 tot begin 1999 een dalende inflatie, en daarna een stijgende trend.

Grafiek 6 toont het verloop voor de drie grootste landen van de Eurozone naast het EURO-11 gemiddelde. Begin 1996 waren de verschillen tussen de landen nog groot. De inflatie was in Italië aanzienlijk hoger dan in Duitsland. Begin 1997 was de inflatie in de landen sterk geconver-

geerd. Daarna kent de inflatieontwikkeling in deze drie landen een sterk overeenkomend patroon, zij het dat het inflatieniveau in Italië hoger blijft dan in Duitsland en Frankrijk.

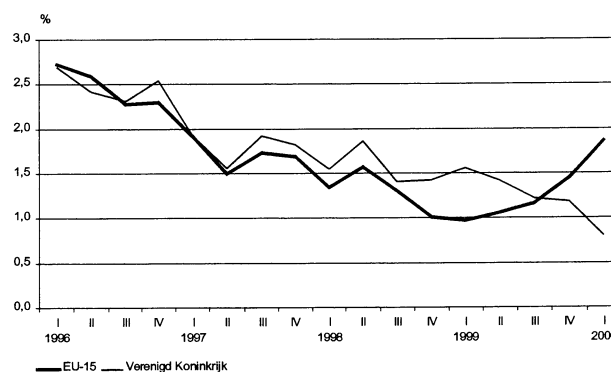
6. Inflatie in grootste landen Eurozone

Geharmoniseerde consumentenprijsindex

De inflatie is gemeten als de stijging van de geharmoniseerde consumentenprijsindex ten opzichte van de overeenkomstige periode in het voorgaande jaar. Deze HICP wordt in alle lidstaten van de EU op vergelijkbare wijze samengesteld. De HICP kijkt op enkele punten af van de nationale consumentenprijsindex. Het belangrijkste verschil is het consumptiepakket waarop de index betrekking heeft. Wonen in een eigen huis, consumptiegebonden belastingen (zoals onroerende zaakbelasting en motorrijtuigenbelasting) en contributies worden niet meegenomen in de HICP. De HICP omvat geen uitgaven in het buitenland, maar wel de consumptieve uitgaven van buitenlandse ingezetenen in Nederland. Bij de berekening van de gemiddelde index in de Eurozone en in de Europese Unie worden de inflatiecijfers van de landen samengewogen. Het landengewicht is daarbij gelijk aan het aandeel van de consumptieve bestedingen van het land in de totale consumptieve bestedingen in de elf, respectievelijk vijftien landen.

7. Inflatie in EU-15 en Verenigd Koninkrijk

Verenigd Koninkrijk: inflatiedaling zet door

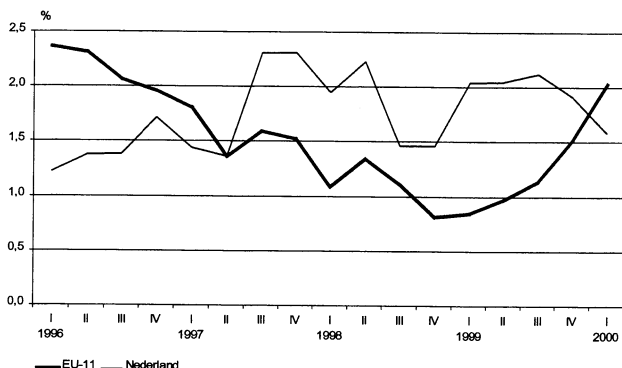
Grafiek 7 toont het verloop van de EU-15 en het Verenigd

Koninkrijk. Tot begin 1999 is het verloop sterk overeenkomend. Vanaf begin 1999 zet echter de daling van de inflatie in het Verenigd Koninkrijk door, terwijl de inflatie in de meeste landen van Europa ging stijgen. Deze ontwikkeling is voor een deel toe te schrijven aan de koersontwikkeling van het Engelse pond ten opzichte van de Euro. In het vierde kwartaal van 1999 en in het eerste kwartaal van 2000 is het Engelse pond in vergelijking met een jaar daarvoor meer dan 10% geapprecieerd ten opzichte van gulden/euro. Hierdoor werkt de prijsontwikkeling van ingevoerde producten, waaronder aardolie, in de Eurozone een sterkere invloed op de inflatie dan in het Verenigd Koninkrijk.

Nederland: afwijkend inflatiepatroon

De inflatie kende in Nederland in de periode 1995-2000 een verloop dat sterk afwijkt van de inflatie in de rest van Europa. In het eerste kwartaal van 1996 was de inflatie in Nederland op het laagste niveau van de beschreven periode; voor Europa werd toen juist de hoogste waarde gemeten. In het tweede kwartaal van 1997 bereikte Nederland het gemiddelde van de Eurozone. Vanaf het derde kwartaal van dat jaar lag de inflatie daar ongeveer driekwart procentpunt boven. Het vierde kwartaal van 1999 gaf een kentering te zien. De inflatie daalde in Nederland met 0,2 procentpunten, terwijl deze in de Eurozone 0,4 procentpunten steeg. Het eerste kwartaal van 2000 wordt dit nog versterkt. In Nederland een daling van 0,3 en in de Eurozone een stijging met een half procentpunt. Voor het eerst sinds begin 1997 ligt de inflatie weer beneden het Euro-11 gemiddelde.

8. Inflatie in Eurozone en Nederland

Stijging EU-inflatie vooral door duurdere energie

In staat 16 wordt de opbouw van de inflatie in Nederland en in de Eurozone naast elkaar gezet. Voor de belangrijkste artikelgroepen wordt de inflatie in het eerste kwartaal van 1999 met die in het eerste kwartaal van 2000 vergeleken.

In de Eurozone is de inflatie tussen het eerste kwartaal van 1999 en het eerste kwartaal van 2000 toegenomen met 1,2 procentpunt. Deze versnelde prijsstijging deed zich binnen zes van de twaalf hoofdgroepen voor. De stijging is echter vooral toe te schrijven aan vervoer en aan huisvesting, water, elektriciteit en gas. Binnen die groepen gaat het vooral om de benzine en energie voor de woning. Daarvoor werden begin 1999 nog lagere prijzen gemeten in vergelijking met het eerste kwartaal van 1998. In het eerste kwartaal van 2000 lagen de prijzen van energie

(+8%) en benzine (+21%) fors hoger dan in het eerste kwartaal van 1999.

Teruglopende Nederlandse inflatie breed gedragen

In Nederland daalde de inflatie tussen het eerste kwartaal van 1999 en het eerste kwartaal van 2000 met ongeveer een half procent. In vrijwel alle artikelgroepen is de inflatie-stijging lager dan die in de EU. De hogere energieprijzen spelen in Nederland eveneens een rol, maar ze werken ten dele langzamer door dan in andere landen.

Voedingsmiddelen en alcoholvrije dranken

Bij voedingsmiddelen is vooral de prijsontwikkeling van groenten en aardappelen van belang. Het zeer hoge prijsniveau van groenten en aardappelen in Nederland in het eerste kwartaal van 1999 zorgde zowel voor een prijsstijging tussen 1998 en 1999 als voor een prijsdaling tussen 1999 en 2000. Het prijsniveau van aardappelen en groenten was niet in de hele Eurozone van belang, deels door andere consumptiepatronen, deels door prijsverschillen. Hierdoor dragen deze artikelen er sterk aan bij dat de inflatieontwikkeling in Nederland gunstiger was dan in de rest van Europa.

Huisvesting, water, elektriciteit en gas

De woonlasten omvatten onder andere woninghuur en energielasten. De kosten van wonen in een eigen woning zijn niet in de geharmoniseerde index opgenomen.

De prijsstijging van energie ligt in Nederland iets hoger dan in de Eurozone. Dit komt onder andere door de sterke stijging van de milieuheffingen op gas en elektriciteit. De toename van de prijsstijging van energie was in Nederland in het afgelopen jaar echter wat minder sterk. Dit hangt samen met de vertraging in de aanpassing van de afzetprijzen van aardgas aan de aardolieprijzen, en het relatief grote aandeel van gas in het Nederlandse consumptiepakket. Als in de tweede helft van 2000 de gasprijzen worden aangepast aan de hoge prijs van aardolie zal de invloed van de stijging van de energieprijzen op de inflatie in Nederland toenemen.

Het aandeel van woninghuur in de geharmoniseerde index is voor Nederland het hoogste binnen de Eurozone. Mede omdat de huren in Nederland al een aantal jaren met meer dan het gemiddelde inflatiepercentage zijn gestegen, komt de stijging van de woonlasten in de laatste twee jaar uit boven het Europese gemiddelde. Wel is het zo dat de jaarlijkse huuraanpassing al weer een aantal jaren steeds lager is geworden. Deze daling in het tempo van prijsstijgingen draagt samen met het grote gewicht van de woninghuur in Nederland bij aan de gunstiger ontwikkeling van de prijsstijgingen in Nederland ten opzichte van de rest van Europa.

Vervoer

De stijging van de kosten van vervoer heeft zich in Nederland ongeveer op dezelfde wijze ontwikkeld als in de rest van de Eurozone. Het budgetaandeel van deze groep is in Nederland echter kleiner dan gemiddeld, waardoor er toch een kleiner effect op de inflatie is.

Recreatie en cultuur; omroepbijdrage

De prijsontwikkeling van recreatie en cultuur is het afgelopen jaar in Nederland veel gunstiger geweest dan in de Eurozone. Dit wordt in belangrijke mate veroorzaakt door